

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันโรคเอดส์ ของเครือข่ายเยาวชนตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการป้องกันโรคเอดส์ ศึกษาระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในตำบลท่าวังตาล ที่เครือข่ายเยาวชนตำบลท่าวังตาลจัดขึ้น โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผ่านมา พบว่า

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของเยาวชนที่ผ่านมา จำนวน 4 กิจกรรม คือ การจัดประชุมสัญจรของเครือข่ายเยาวชน การมีส่วนร่วมในการจัดการแข่งขันกีฬาสิ่วมันรู้ทันเอดส์ การจัดการแข่งขันแรลลี่จักรยานวัยมันรู้ทันเอดส์ การจัดประชุมทบทวนวันวานสืบสานวันใหม่ของเครือข่ายเยาวชน จากการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนอยู่ในระดับมาก และรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา การมีส่วนร่วมหาแนวทางแก้ไข การจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการโครงการ ทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากผลการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งในระหว่างการทำงานและหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงาน จากการสนทนากลุ่มพบว่า เป็นกิจกรรมที่เยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในระดับมากตั้งแต่เริ่มต้นในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไข การคิดแผนงาน โครงการ กิจกรรมลงมือทำด้วยตนเอง โดยมีพี่เลี้ยงหลักเป็นผู้ประทับประกอง มีองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนเข้ามาสนับสนุน ร่วมกันรับผลประโยชน์จากผลของการทำงาน และร่วมกันประเมินผลทุกขั้นตอน แสวงหาแนวทางการทำงานในอนาคตอย่างต่อเนื่อง ทำให้แผนงานโครงการที่ได้ทำไว้นำไปสู่การปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จ

กระบวนการทำงานของเครือข่ายเยาวชนจะเริ่มต้นด้วยเวทีแกนนำเล็ก ๆ ก่อน โดยมีพี่เลี้ยงและกลุ่มแกนนำหลัก 4-5 คน เริ่มต้นพูดคุยในหลักการ แนวทางที่จะทำงานร่วมกัน จากนั้นจัดเวทีใหญ่ของคณะกรรมการเครือข่ายและกลุ่มแกนนำในระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน มีพี่เลี้ยงเป็นผู้จัดกระบวนการในการระดมความคิดเห็นของเยาวชน เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพ กำหนดข้อตกลงเบื้องต้น ร่วมกันค้นหาปัญหาในหัวข้อปัญหาของเยาวชนในปัจจุบันมีอะไรบ้าง และมีแนวทางที่เยาวชนจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร จัดลำดับปัญหาโดยการให้คะแนนน้ำหนักคัดเลือกปัญหา นำมาจัดทำเป็นแผนในระยะ 3 ปี และเขียนเป็นโครงการ นำโครงการที่ได้ไปแสวงหางบประมาณจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในตำบลและภายนอกตำบล และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้การทำงานของเครือข่ายเยาวชนประสบผลสำเร็จ เยาวชนได้แสดงศักยภาพได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกพบว่า

ปัจจัยภายใน ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อยากพัฒนาเครือข่ายเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง ต้องการเป็นที่ยอมรับทั้งในกลุ่มเยาวชนเองและผู้ใหญ่ในชุมชน ต้องการความภาคภูมิใจจากการได้คิดแผนงานและกิจกรรมเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและงานสำเร็จต้องการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ต้องการสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่อยากให้ผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมแล้วให้เยาวชนทำ กลัวกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการของเยาวชน มีกิจกรรมน่าสนใจมีความสุข สนุกสนาน เมื่อได้ทำกิจกรรม อยากเห็นเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมมาก ๆ อยากเรียนรู้เรื่องเอ็ดส์

ปัจจัยภายนอก ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพราะเพื่อนชวน ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น การจัดกิจกรรมช่วงวันหยุด และช่วงปิดเทอม การได้รับการสนับสนุนจากพี่เลี้ยงเครือข่ายและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงาน ทั้งไปศึกษาดูงานภายนอกตำบลและมีคณะศึกษาดูงานมาเยี่ยมศึกษาดูงาน มีผลมากต่อการเข้าร่วมกิจกรรมมาก

ส่วนผลด้านความรู้และความตระหนักในการป้องกันโรคเอดส์ หลังจากได้มีการทำกิจกรรมและมีการณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้เยาวชนตำบลท่าวังดาลมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ลดพฤติกรรมเสี่ยง มีการป้องกันตนเองมากขึ้น กล้าที่จะพูด กล้าที่จะซักถาม กล้าที่จะปรึกษา เรื่องโรคเอดส์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทั้งอาการและการรักษา จากแกนนำและเจ้าหน้าที่สถานีนามซ์ ในการดูแลรักษาและป้องกันตนเองอย่างเปิดเผยมากขึ้น

อภิปรายผล

ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผ่านมา

กลุ่มแกนนำเยาวชนเป็นผู้ที่คิดริเริ่มอยากทำกิจกรรม ค้นหาปัญหาและเป็นผู้ที่วางแผน การดำเนินงานเกือบทั้งหมด โดยมีผู้ใหญ่ให้การสนับสนุน ถึงแม้จะมีความล้มเหลวบ้างในบางครั้ง แต่ก็ยังเป็นโอกาสที่ให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ในการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป การให้โอกาส เยาวชนได้แสดงศักยภาพของตนเอง การสร้างโอกาสในการรวมกลุ่มของเยาวชนจากการจัดเวที แกนนำเยาวชน ที่ทำให้เยาวชนหลายหมู่บ้านได้รู้จักและมีความสามัคคี และมีกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง ที่เลี้ยงที่เข้าใจเยาวชน ให้โอกาสและเป็นที่ปรึกษา การสนับสนุนงบประมาณ เริ่มต้นจาก มูลนิธิเครือข่ายเอดส์ภาคเหนือ ไปสู่กองทุนโลก หน่วยงานทางราชการ องค์กรภาคเอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ที่เห็นความสำเร็จ และบริจาคเงินและของรางวัลอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการสนับสนุนของชุมชน เช่น วัด ศูนย์แพทย์ชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรบริหาร ส่วนตำบล ตำรวจชุมชน ผู้สูงอายุ และผู้ปกครอง สอดคล้องกับ พูลสินธุ์ พงษ์ประเทศ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเทคนิค กระบวนการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม พบว่า หลังการพัฒนาศักยภาพนักเรียนมีความรู้และทัศนคติ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการมีส่วนร่วม พบว่านักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนสามารถนำแผนงานที่ร่วมกัน ทำไว้ไปดำเนินการจนเกิดผลเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับ นุชจรินทร์ พันธุ์บุญปลูก (2541 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนชนบทในการดำเนินการ เรื่องโรคเอดส์ พบว่า ชุมชนมีความพร้อมทางด้านผู้นำ องค์กร ผู้นำมีประสบการณ์ การพัฒนา ด้านต่าง ๆ ภายในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา นอกจากนี้ยังได้รับข้อมูล ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตัดสินใจ หาทางแก้ไข ก็สามารถ ดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนได้ เช่น เมื่อได้รับการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม ร่วมคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกสุธิ พุทมนตรี (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาศักยภาพขององค์กรชุมชนในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน พบว่า องค์กร ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชนเนื่องจากมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เป็นองค์กรชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ สนใจปัญหาและต้องการแก้ปัญหาชุมชน เป็นองค์กร ชุมชนที่มีอำนาจเครือข่ายในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การมีประสบการณ์ในการศึกษาและ การพัฒนาในชุมชนที่ดี และมีระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและองค์กรทั้งในและนอก ชุมชน

ปัจจัยภายใน เยาวชนต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อยากพัฒนาเครือข่าย เยาวชนให้มีความเข้มแข็ง ต้องการเป็นที่ยอมรับทั้งในกลุ่มเยาวชนเองและผู้ใหญ่ในชุมชน ต้องการภาคภูมิใจจากการได้คิดแผนงานและกิจกรรมเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและงานสำเร็จ ต้องการการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ต้องการสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่อยากให้ผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมแล้วให้เยาวชนทำ กลัวกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการของเยาวชน มีกิจกรรมน่าสนใจ มีความสนุกสนาน เมื่อได้ทำกิจกรรม อยากเห็นเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมมาก ๆ อยากเรียนรู้เรื่องเอ็ดส์

ปัจจัยภายนอก พบว่า วิธีการเพื่อนชวนเพื่อนให้เข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชน ทำให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เกิดความเป็นเจ้าของ การจัดกิจกรรมช่วงวันหยุดและช่วงปิดเทอมเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด การได้รับการสนับสนุนจากพี่เลี้ยงเครือข่าย และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนมีกำลังใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ชนก เทพโพธา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมชุมชนบ้านเด่นห้า อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ ต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม อยากวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มและต้องการฝึกทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ กิจกรรมประเภทนันทนาการ โดยเน้นกิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมดนตรี และกิจกรรมกีฬา กิจกรรมประเภทพัฒนา ทักษะด้านอาชีพ โดยเน้นพัฒนาด้านอาชีพเสริมช่วงปิดภาคเรียน เพื่อนในกลุ่มเยาวชนมีผลต่อการร่วมกิจกรรม และการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งชุมชนเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง และสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพันธุ์ อมรพันธุ์ดีกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของเยาวชน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยด้านการได้รับสนับสนุนจาก หน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีอยู่ภายในชุมชนและภายนอกชุมชนซึ่งจะให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม การให้หรือเปิดโอกาสของเวทีกิจกรรมแก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชนจริง ๆ มีความเสียสละ ไม่ใช้งบประมาณมาเป็นสิ่งกำหนดกิจกรรม แต่ควรใช้กิจกรรมเป็นสิ่งกำหนดการดำเนินงาน เมื่อไม่มี

งบประมาณก็สามารถทำกิจกรรมได้หรือแสวงหางบประมาณที่หลังในภายหลังได้ การพัฒนา ก็จะมี ความยั่งยืน

2. ผู้ใหญ่ไม่ควรมองว่า เยาวชน คือผู้สร้างปัญหา เพราะจะทำให้เยาวชนคิดว่าผู้ใหญ่ คือผู้สร้างปัญหาเช่นกัน ควรเปิดใจยอมรับในศักยภาพของเยาวชน และส่งเสริมให้เยาวชนได้ใช้ ศักยภาพของตนเองอย่างสร้างสรรค์

3. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกับเยาวชน ต้องอาศัยระยะเวลา ความอดทน และความตั้งใจจริงของพี่เลี้ยง เพราะฉะนั้นพี่เลี้ยงต้องเข้าใจวิถีชีวิตและพฤติกรรมของ เยาวชน และช่วยเหลืออุปถัมภ์ประคองด้วยความเมตตา

4. แกนนำเยาวชนที่มีความสามารถ จะทำงานได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อมี ความจำเป็นทางด้านการเรียน ด้านครอบครัว ก็จะห่างหายจากกลุ่มไป จึงจำเป็นต้องสร้างเยาวชน รุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทน โดยระบบพี่สอนน้อง เพื่อให้การทำงานมีอยู่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึง กระบวนการปลูกฝังให้เยาวชนรักบ้านเกิด เพื่อให้เยาวชนที่เป็นกลุ่ม แกนนำหรือกลุ่มที่มีศักยภาพในการทำงานพัฒนาเยาวชน ได้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิดเมื่อจบการศึกษาแล้ว มีความมุ่งมั่นที่จะกลับมาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด

2. ควรศึกษาถึงทัศนคติของผู้นำชุมชนที่มีต่อเยาวชนในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางใน การที่จะให้ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้หันมาเอาใจใส่เยาวชน ให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาของ เยาวชนได้